

Občina Borovnica - vizija 2026

(končni osnutek – nelektorirano besedilo)

Leta 2026 v občini Borovnica živi dobrih 5.000 prebivalcev oz. okoli 20% več kot leta 2016. Prirast je posledica vse večje privlačnosti Borovnice kot urejenega urbanega naselja s kakovostno osnovno urbano infrastrukturo in celotne občine kot prostora za zdravo in kakovostno bivanje in preživljanje prostega časa ter ugodne cene nepremičnin in zazidljivih zemljišč. K porastu prebivalstva so vplivale tudi naraščanje cen stanovanj v slovenski prestolnici ter izboljšane železniške povezave z Ljubljano in nadaljevanje politike omejevanja osebne rabe avtomobila v njenem središču. V veliki meri k temu, da mladi ostanejo v občini tudi po koncu šolanja ter da se vanjo tudi priseljujejo, prispeva kakovosten vrtec in osnovna šola, občutek varnosti in zaradi aktivnega preventivnega pristopa in razvitih vsem dostopnih občolskih dejavnosti tudi nizka stopnja tveganih ravnanj in različnih vrst odvisnosti med mladimi. Prav tako tudi glede na velikost kraja pestro in dinamično družabno in kulturno življenje, možnost lokalne (samo)oskrbe s kakovostno hrano ter solidne infrastruktura za različne športne dejavnosti tako v zaprtih prostorih kot tudi na prostem.

Ker je do Ljubljane brez uporabe avtomobila mogoče priti v 20 minutah, ker so kakovostna pitna voda, čiščenje komunalnih odpadkov, možnost varnega dostopa do občinskega središča peš ali s kolesom ter dostopa do kakovostnih spletnih povezav na voljo v vseh naseljih v občini in ker nikjer ni večjih problemov z onesnaženjem okolja zaradi industrije ali kmetijskih dejavnosti, je občina s svojo pestrostjo in ohranjenostjo naravnega okolja postala privlačna za izobražene in v zeleno podjetništvo usmerjene mlade ljudi. Predvsem tiste, ki iščejo pravi kraj za to, da lahko svoje podjetniške in poklicne ambicije združijo z željami po družinskem življenju, ki bo njihovim otrokom nudilo možnosti odraščanja v ohranjenem in varnem okolju, ne da bi jih prikrajšalo za ponudbo razvitih urbanih okolij in obsodilo na odraščanje v spalnih naseljih.

Najbolj, za 600 – 700, je naraslo število prebivalcev v sami Borovnici in naseljih Dol in Laze, ki sestavljajo urbano jedro poselitve v občini. V ostalih naseljih je rast prebivalstva umirjena. Prostorske, demografske in socialne politike občine so naravnane tako, da ne spodbujajo povečanja na več kot 6.000 prebivalcev. Za ohranjanje kakovosti življenja pri številu prebivalcev, ki bi preseglo to mejo, bi bile potrebne večje investicije v povečanje zmogljivosti celotne infrastrukture. Tega pa ne omogoča razvojni potencial občine, ki zaradi svoje geografske lege ter naravo-varstvenih in vodo-varstvenih omejitev ne more postati območje goste urbane poselitve in intenzivnega industrijskega razvoja.

Večina cest je zaradi omejenih prostorskih možnosti še vedno ozkih, vendar je njihova vozna površina brez udarnih jam in prevlečena s kakovostno asfaltno prevleko. Ustrezno je rešeno vprašanje odvodnjavanja, hitrostne ovire pa so predelane tako, pa ne povzročajo škode kmetijski mehanizaciji in drugim vozilom. Regionalna cesta skozi občino med Bistro in Pakom je v celoti obnovljena in ob njej med Dolom in Pakom poteka pločnik oz. skupna površina za kolesarje in pešce. Glavna pridobitev na področju železniškega prometa je prenovljena železniška postaja z zunaj nivojskim dostopom do peronov potniškega prometa z obeh strani proge. S tem je bil vzpostavljen tudi podhod pod železniško progo, ki omogoča neoviran in udoben dostop do oz. iz naselja Pod goro tudi osebam s posebnimi

potrebami. Z obnovo in razširitvijo mostu ter podhoda pod železniško progo je bil izboljšán tudi dostop do oz. iz naselja Jele. Pred železniško postajo sta sodobno urejeno parkirišče in kolesarnica, opremljena tudi s priključki za polnjenje električnih avtomobilov in koles.

Z oživitvijo dejavnosti v prenovljeni industrijsko-obrtno-poslovi coni, izgradnjo trgovskega centra, razvojem kmetijstva in turizma, širitvijo šole in vrtca ter vzpostavitev dnevnega centra za starejše in medgeneracijskega centra se je v primerjavi z letom 2016 število delovnih mest povečalo za več kot 200. Stopnja brezposelnosti pod 10% in je nižja od nacionalnega povprečja.

Kljub ne preveč ugodnim naravnim pogojem ter omejitvenim dejavnikom zaradi varovanja voda in varstva narave se je v občini povečala pridelava hrane, predvsem zelenjave in sadja. Predvsem na barjanskih tleh gojenih borovnic. Te preko skupne blagovne znamke prispevajo tudi k širši turistični in siceršnji prepoznavnosti kraja. K povečani proizvodnji so največ prispevale sistematično širjenje znanj in novih tehnik pridelave tako na področju konvencionalne kot še posebej ekološke pridelave, pridelava v rastlinjakih ter tudi nekoliko povečan obseg površin za pridelavo. Ponovno je oživela tudi pridelava nekoč opuščene proizvodnje konoplje, ki ima pozitiven učinek tako na okolje kot na možnosti novih delovnih mest v predelavi v kozmetiki, prehranski in drugih industrijah.

Tudi zaradi zdravega okolja in hrane, številnih možnosti rekreacije ter preventivno-ozaveščevalnih dejavnosti glede izogibanja zdravstvenim tveganjem in prevzemanja zdravega načina življenja so prebivalci občine Borovnice bolj zdravi, živijo dlje in bolj kakovostno kot je to v povprečju v Sloveniji. Ob tem pa proizvajajo minimalne količine odpadkov ter v večjem deležu kot je to sicer v Sloveniji izkoriščajo obnovljive vire, se oskrbujejo z lokalno ekološko pridelano in predelano hrano ter v večji meri uporabljajo javni in nemotorizirani prevoz ter njune kombinacije.

Svojo ustvarjalnost in kreativnost mladi sproščajo tudi v novem mladinskem centru, ki je lociran tako, da njegove živahne aktivnosti ne motijo okoliških prebivalcev. Starejšim občanom sta poleg dnevnega varstvenega centra na voljo tudi medgeneracijski center, ki s posebnimi programi krepi vezi in omogoča prenos znanj med generacijami ter raznolike dejavnosti društva upokojencev in kulturnih društev. Z razširitvijo dejavnosti v zdravstveni postaji na nudenje storitev različnih vrst fizioterapije in programov za aktivno starost je poskrbljeno, da starejši občani čim dlje ostanejo aktivni.

Ne glede na izboljšanje zaposlenosti in dohodka na prebivalca je v občini precej ljudi še vedno potrebnih socialne podpore in drugih vrst pomoči, starejši in osebe s posebnimi potrebami pa potrebujejo tudi dnevno varstvo in pomoč na domu. Zaradi podaljšanja življenjske dobe so narastle tudi potrebe po dolgotrajni oskrbi starejših in intenzivni oskrbi oseb z večjimi zdravstvenimi težavami. Občina v okviru svojih zmožnosti zagotavlja podpore za osebno asistenco in različne vrste pomoči na domu ter večinsko financira dejavnosti dnevnega varstvenega centra in medgeneracijskega centra. Še vedno tudi tesno sodeluje z občinsko Karitas in območnim zavodom Rdečega križa pri nudenju različnih vrst pomoči tistim, ki jo potrebujejo.

Občina Borovnica izstopa s svojo bralno kulturo in spremljajočimi kulturnimi dejavnostmi, ki so dobile zagon po izgradnji nove knjižnice in večnamenske dvorane. Nove prostorske možnosti so ne le spodbudile razvoj lokalne ljubiteljske kulture temveč so prispevale tudi k večji izmenjavi kulturnih vsebin z drugimi okolji in povečanem zanimanju lokalnih prebivalcev za kulturno ustvarjanje.

Poleg Stare pošte in starega župnišča so v občini skladno s smernicami spomeniškega varstva in s pomočjo manjših občinskih spodbud obnovljene še nekatere spomeniško zaščitene stavbe. V skupni

urbani prostor s parkom, ki je ohranil značilnosti tradicionalnega meščanskega vrta, je preurejen prostor okoli Košutove hiše, v kateri na podlagi javno-zasebnega partnerstva potekajo različni kulturni programi, tudi nacionalnega pomena.

Prebivalci pa so posebej ponosni na obnovljeni steber železniškega viadukta, možnosti spoznavanja lepo obnovljenih in ustrezno predstavljenih ostankov mogočne železniške tehniške dediščine »slovenskega Semmeringa« po urejenih sprehajalnih in kolesarskih poteh ter virtualnega sprehoda v čas gradnje in zlate dobe Južne železnice in porušenja viadukta v tragičnem medvojnem in povojnem času, ki privlači turiste od blizu in daleč.

Turisti imajo tudi možnost, da s kombiniranjem prevoza z (muzejskim) vlakom, najemom starodobnih koles ter vožnjo z zapravljalivki ali vprežnimi vozovi na barjanskih kolovozih na poti do Tehniškega muzeja Slovenije v Bistri doživijo ne le lepote in naravne vrednote Ljubljanskega barja ter se seznanijo in okusijo barjanske borovnice, temveč tudi čare sproščenega potovanja iz časov pred množično uporabo osebnega avtomobila. Še bolj množično obiskujejo sotesko Pekel, pred katero so urejena parkirišča, tudi za avtodome, ter naravno kopališče s prostorom za običajno in luksuzno (glamping) kampiranje. Z izboljšanjem obiskovalske infrastrukture ter možnostjo izposoje obutve in opreme in vodnega ogleda je postala soteska bolj dostopna tudi za obiskovalce, ki so manj veščji hoje po zahtevnem terenu. V njen pa potekajo tudi vedno bolj popularni posebni programi spoznavanja in doživljanja narave ter samega sebe s pomočjo popularnih načinov duhovnega sproščanja in telesne vadbe. Veliko obiskovalcev se zadrži tudi na kateri od turističnih kmetij, kjer jih pogostijo z okusno in na osnovi tradicionalnih receptov inovativno pripravljeno hrano ali se odpravi po kateri od izletniško tematskih poti na Planino nad Borovnico. Vedno več pa jih obišče tudi lahko dostopne in arheološko restavrirane ostanke poznoantičnega rimskega zapornega zidu pod Pokojiščem, ki jih je s pomočjo sodobne IKT tehnologije mogoče videti tudi v njihovi prvotni podobi.

Kolesarjem, pohodnikom in konjenikom so na voljo urejene in označene poti, ki so sestavni del mreže nezahtevnih, a varnih in urejenih kolesarskih povezav na Ljubljanskem barju. Po njih lahko tudi družine in upokojniki do Borovnice iz Ljubljane prikolesarijo v dobri uri in pol. Mimo Bistre je preko brvi čez Ljubljanico pri Kaminu v bližini sotočja Borovniščice in Ljubljanice mogoče nadaljevati pot proti Vrhniku ali se preko Brezovice vrniti v Ljubljano. Na voljo je tudi mreža gorskih kolesarskih poti po Menišiji in Krimskem pogorju. Ta omogoča tudi relativno nezahteven dostop do Cerknškega polja in Bloške planote, ki se ga poslužuje tudi vedno večje število kolesarskih turistov na svoji poti iz Ljubljane proti Notranjski in Primorski, ki so pot preko Borovnice izbrali predvsem zaradi atraktivne in varne regionalne kolesarske povezave ob železnici in edinstveni možnosti kolesarjenja po opuščeni trasi znamenite proge Dunaj –Trst med Prevaljami in Borovnico. Gorskim kolesarjem pa so na voljo tudi vodene kolesarske ture po obronkih okoli Borovniške kotline. Predvsem mlajši kolesarski navdušenci nabirajo svoje kolesarske izkušnje za vožnjo na različnih podlagah in terenih ter izogibanje različnim oviram na urejenem kolesarskem poligonu. S kolesom je, ob upoštevanju in pozornosti do pešcev oz. sprehajalcev, mogoče v občinsko središče varno priti iz večine naselij (in obratno) po urejenih sprehajalno-kolesarskih poteh ob Borovniščici, ki so povezane tudi s potmi in kolovozi na obeh straneh reke na Ljubljanskem barju ter s potjo po trasi opuščene železniške proge.

Poleg trendovskega razvoja kolesarskega turizma občina tudi ni zaspala na področju konjeništv. Konjenikom namenjene poti in skupne brvi in mostovi za pešce, kolesarje in konjenike omogočajo spoznavanje bogate naravne in kulturne dediščine tudi v konjskem sedlu. Spoznavanje življenja s konji, različni programi obvladovanja veččin jahanja ter terapij s konji ob visoko kakovostni oskrbi konj za

premožne tvori pestro ponudbo storitev za domače in tuje ljubitelje teh plemenitih živali, ki se uspešno trži v bližnji in širši okolici.

Struga in brežine Borovniščice so bile očiščena vegetacije, na bregovih je bilo zasajeno drevje in grmičevje, ki dobro črpa vodo in preprečuje rast podrasti, a ohranja življenjski prostor obvodnih ptic in drugih živali. S temi ukrepi, obnovo obstoječih in izgradnjo dodatnih manjših zadrževalnikov vode ter delno renaturacijo struge in ustvarjenjem področij na katerih se voda ob veliki količini padavin brez večje škode razlije, sta bili izboljšani protipoplavna varnost ter prilagajanje na podnebne spremembe. Ob tem pa so nastali tudi privlačni prostori za osvežitev v reki v poletnem času, saj je zaradi 95% čiščenja odpadnih voda v občini voda v reki tudi ob nizkem vodostaju ustrezna za kopanje oz. dosega kakovost, zahtevano za kopalne vode.

Občina je z dobro usposobljeno in opremljeno strukturo civilne zaščite ter ozaveščenimi in informiranimi prebivalci dobro pripravljena na naravne, industrijske in večje prometne (železniške) nesreče. Gasilski vadbeni poligon pod Strmcem še posebej prispeva k nadpovprečni usposobljenosti gasilcev v občini in regiji ter povečanju izobraževalnih in družabnih dejavnosti gasilcev iz širšega okolja v občini. Zaradi izboljšanja železniške proge in voznega parka železniških vozil, izgradnje protihrupnih ograj in prepovedi dizelske vleke v nočnem času se je kljub znatnemu povečanju železniškega prometa zmanjšala obremenitev okolja s prekomernih hrupom.

V občini se čutijo pripadnost kraju, medsebojna povezanost in solidarnost, živahno sodelovanje med mladimi in starejšimi, domačini in priseljenci ter ljudmi z različnim socialnim statusom, poklici in življenjskimi stili, prav tako pa tudi pripravljenost na sodelovanje pri soočanju z izzivi in podjetnost pri iskanju priložnosti in doseganju zastavljenih ciljev.

Prav zaradi uravnoteženega razvoja, ki vedno upošteva ohranjanje in izboljšanje pogojev za prihodnje generacije ter ohranjanje ekosistemov in habitatov, ki omogočajo ne le preživetje ljudi temveč tudi njihovo povezanost z naravo, je v Borovnici še vedno mogoče slišati petje številnih vrst ptic, na Ljubljanskem barju srečati redke in ogrožene rastlin, ki rastejo na mokrotnih tleh ter pripadnike ogroženih in redkih vrst žuželk, dvoživk in ptic ter se na sprehod v bližnje gozdove še vedno zavedati, da lahko srečamo ne samo srno ali jelena, temveč tudi medveda in da tudi volk in ris še vedno živita nekje blizu.

Za uravnotežen in dinamičen razvoj občine, h kateremu na eni strani prispevajo srednje velika, manjša in mikro proizvodna in storitvena podjetja ter kmetje, na drugi strani pa različna društva, združenja in civilne pobude, poleg kadrovske ustrezno ekipirane in visoko usposobljene občinske uprave skrbi tudi lokalna razvojna agencija. Ta večino sredstev pridobiva na trgu evropskih in drugih projektov, trženjem turizma in ostale lokalne ponudbe ter s storitvami svetovanja in podpore podjetjem in društvom pri razvoju njihovih produktov, programov in storitev.

Urbani razvoj: BOROVNICA Z DOLOM IN LAZAMI

Zaradi pozitivnega demografskega trenda oz. naraščanja števila prebivalcev na eni strani ter povečane njihove kupne moči se je v Borovnici po letu 2020 pojavil **srednje velik nakupovalno-storitveni center**, gostinska ponudba pa se je obogatila za še en **gostinski obrat ter kavarno-slaščičarno**. Povečanje števila prebivalstva pa ni šlo na račun pozidave kmetijskih zemljišč zunaj meja obstoječih naselij niti ni bilo rezultat gradnje novih stanovanjskih blokov, temveč zapolnjevanja nepozidanih površin v naseljih in na njihovem robu z enodružinskimi hišami in manjšimi večstanovanjskimi stavbami, ki bodo zrastle tudi na mestu sedaj zapuščenih oz. slabo vzdrževanih stanovanjskih in gospodarskih objektov.

Borovnica je dobila bolj urbano podobo, ob tem pa ohranila bistvene prostorske sestavine in kulturno dediščino starega vaškega jedra, ki se prenavlja skladno z leta 2017 sprejetim *Konzervatorskim načrtom prenove*. S **prenovo Stare pošte** in **starega župnišča**, preobrazbo Košutovega vrta v **javno parkovno površino**, ki je ohranila značilnosti meščanskega vrta z začetka 20. stoletja, **spremembo tlakovanja in prometne ureditve Rimske ceste**, ki je omogočila skupen prometni prostor vseh udeležencev v prometu ter razkritje potoka Malence ter **javnimi kulturnimi programi v Košutovi hiši**, so se v starem vaškem jedru okrepile kulturne in izobraževalne vsebine ter prenovil del spomeniško zaščitene stavbne dediščina.

Obvozna cesta ob Borovniščici in nova dovozna pot skozi območje LIKO do povečane in energetske prenovljene OŠ dr. Ivana Korošca sta razbremenili promet po Zalarjevi cesti in Paplerjevo ulico. To je skupaj z novo povezavo med njima v bližini gostišča Godec omogočilo **uvvedbo enosmernega prometa** po obeh glavnih prometnih žilah v starem jedru naselja. Novo tlakovani odsek poleg bolj privlačnega izgleda zagotavlja tudi boljše odvodnjavanje meteornih voda, predvsem pa večjo varnost kolesarjev in pešcev.

Občina je s politiko višjega obdavčenja neustrezno vzdrževanih oz. prenovljenih stavb zaščitene kulturne dediščine, davčnih olajšav za investitorje, ki so se lotili celovite prenove stavbne dediščine in aktivnim iskanjem investitorjev za porušeni del Cukalove štale in Dohatarjevo hišo, **spodbudila prenavo starega vaškega jedra Borovnice**. Skupaj s **sanacijo stebra Borovniškega viadukta** in prenavo parka ob njem, ki je zagotovila tudi sodobne načine **virtualne predstavitve zgodovine viadukta** in »Slovenskega Semmeringa«, izgradnjo **trgovskega centra** na SV delu cone LIKO, **dozidavo Zdravstvenega doma**, v katerega se je preselila tudi občinska uprava ter **ureditvijo območja storitvenih in obrtnih dejavnosti na območju ureditvenega načrta Liko** je Borovnica postala privlačno urbano naselje.

Ob splošni porasti prebivalstva se je povečalo tudi število starejših občanov in tistih, ki potrebujejo pomoč in nego na domu. Enota Zdravstvenega doma Vrhnika v Borovnici zagotavlja tudi **osnovno laboratorijsko-diagnostično dejavnost ter fizioterapijo**. Starejšim in ostalim osebam, ki potrebujejo oskrbo, je na voljo tudi **dnevni center bivanja**, poleg tega pa tudi **medgeneracijski center**, ki služi kot mesto medgeneracijskega druženja ter prenosa znanj in veščin med generacijami. Vse javne ustanove v občini so dostopne za osebe z gibalnimi ovirami, slepim in slabovidnim pa so v osrednjem delu Borovnice, kjer so koncentrirane upravne, izobraževalne in kulturne institucije ter storitvene dejavnosti, na voljo tudi taktilne talne oznake.

Mladi se družijo v manjšem **mladinskem kulturnem centru**, ki je lociran na SV obrobje naselja, tako, da njihove dejavnosti tudi v poznih večernih urah ne motijo prebivalcev.

Dejavnostim društev ter prireditvam, ki jih organizirajo, služi dobro opremljena (vrtljivi oder, oprema za multi-medijske predstavitve) **srednje velika večnamenska dvorana**, v kateri poleg razstav, literarnih večerov, komornih koncertov in manjših gledaliških predstav potekajo tudi različne delavnice in tečaji s področja zdravega življenja, plesa, ročnih spretnosti itd.

K bolj urbanem značaju kraja so poleg že navedenega prispevale tudi ureditev sklenjenih varnih šolske poti do šole z Dola, novega blokovskega naselja in naselja Pod Goro. S **prenovljeno železniško** postajo oz. **novim podhodom pod tiri** - z dostopom to potniških peronov – opremljenem z dvigali, je osrednji del Borovnice postal lahko in varno dostopen tudi iz tega naselja. Obnova in razširitev mostu čez Borovniščico ter podhoda pod železniško progo sta izboljšali tudi dostopnost naselja Jele.

Poleg nove železniške postaje je podoba Borovnice kot urbanega in k trajnostni mobilnosti usmerjenega naselja okrepilo tudi novo sodobno **»parkiraj in se odpelji«** **parkirišče za avtomobile in kolesa** ob železniški postaji, ki je opremljeno tudi s polnilnimi postajami za e-avtomobile in e-kolesa. **Lesena brv** čez Borovniščico med starim in novim blokovskim naseljem ter urejana pešpot do postaje omogočata hiter in varen peš in kolesarski dostop do postaje tudi iz najbolj gosto poseljenega dela kraja. Varen in privlačen dostop iz Kotov do osrednjega naselja v občini omogoča **pot za kolesarje in pešce ob Borovniščici**, ki je tudi sestavni del mreže pohodniško-kolesarskih rekreacijskih in izletniško-turističnih poti v občini. Naselje Breg je z Borovnico povezano s pločnikom, varno kolesarsko povezavo pa omogoča Cesta pod Goro v navezavi z novim podhodom pod železniško progo.

Bistveno bolj urejeno in živahno je tudi ureditveno **območje Lika**, na katerem je poleg razširjene lesno-predelovalne industrije, hladilnice in pakirnice za borovnice ter drugo lokalno pridelano sadje in novih obratov, v katerih domujejo inovativna obrtna, storitvena in visoko-tehnološka podjetja tudi **kotlovnica za sistem daljinskega ogrevanja na lesno biomaso** (DOLB). Na DOLB so poleg šole, vrtca, zdravstvenega doma, Stare pošte in ostalih javnih stavb v jedru naselja priključeni še staro in novo blokovsko naselje, novi trgovski center, dom TVD Partizan, prenovljeni in novi gospodarsko-poslovni objekti v coni Liko ter nekateri stanovanjski objekti. Z ozaveščanjem o pomenu kakovosti zunanjega zraka za zdravje, izobraževanjem o negativnih vplivih starih kurišč ter neustreznih ali neustrezno pripravljenih kurivih na kakovost zunanjega zraka ter manjšimi finančnimi spodbudami se v Borovnici in celotni občini stalno **zmanjšuje število starih kurišč na drva, prav tako pa tudi kurišč na ELKO**. Poleg priključitve na DOLB Borovnica se gospodinjstva odločajo za ogrevanje s toplotnimi črpalkami ter ogrevanja s sodobnimi kotli in pečmi na lesno biomaso. Zaradi vseh teh ukrepov je zrak v Borovnici bistveno bolj čist, posledično pa se je zmanjšalo tudi število obolenj dihal in srčno-žilnega sistema.

Borovnica je bogatejša tudi za **ново transformatorsko-napajalno postaja**, s čimer se na območju celotne občine zagotavlja tako večja zanesljivost in kakovost oskrbe z električno energijo kot tudi povečane možnosti za obratovanje od vremena odvisne proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov. Zaradi povečanja napetosti v omrežju postaja tudi pozitivno vpliva na zmanjšanje moči blodečih električnih tokov, ki mu je zaradi poteka elektrificirane železniške proge v obliki črke U izpostavljeno celotno področje starega vaškega jedra, območje LIKA ter del Nove vasi in objektov med starim vaškim jedrom in Novo vasjo.

Urban in sodoben značaj kraja kažeta tudi v celoti obnovljen **Športni park Borovnica**, ki ima tudi sodobne naprave za **»fitnes na prostem«** ter **razširjeno otroško igrišče z ustvarjalnimi igrali**. Zaradi povečanih potreb po športu in rekreaciji je ob sedanjem športnem parku v območju LIKA na parcelah, ki jih je v ta namen kupila občina, v gradnji tudi sodobna **športna dvorana** (velikosti rokometnega

igrišča) z **manjšim rekreacijskim pokritim bazenom**. Ponudbo dopolnjujeta poligona za BMX kolesarje in rolkarje, locirana ob železniški progi v bližini železniške postaje. V zimskem času je v ŠP Borovnica na voljo drsališče z umetno hlajeno drsalno površino.

Športna in otroška igrišča imajo skupen objekt, v katerem so slačilnice in sanitarije (tudi za osebe gibalnimi ovirami in otroke), v katerih ogrevanje sanitarne vode ter čiščenje odpadne sanitarne vode zagotavljajo inovativne ekološke rešitve, tako da služijo tudi kot demonstracijsko-pilotni in izobraževalni objekt. Vsi objekti imajo ustrezen način upravljanja, ki zagotavlja njihovo odgovorno rabo in vzdrževanje s čim nižjimi stroški.

Ob Borovniščici, katere struga in brežine so očiščene vegetacije, na bregovih pa rastejo drevesa, ki dobro črpajo vodo, so ob sprehajalno-pohodniški poti urejena tudi **naravna kopališča**, dve v neposredni bližini same Borovnice. Ker so vsi proizvodni in stanovanjski objekti v občini bodisi priključeni na osrednji sistem zbiranja in čiščenja meteornih in odpadnih vod bodisi čiščenje vode zagotavljajo male komunalne čistilne naprave, je voda v reki tudi ob nizkem vodostaju (v poletnih mesecih) primerna za kopanje. Sistemičasne zaježitve z avtomatskim dvigom zapornic ob hitro povečanem pretoku zaradi velike količine padavin pa preprečujejo, da bi zaježitve v rekreativne namene pomenile poplavno grožnjo.

Ekološki značaj kraja in občine ter velik potenciala znanja s področja trajnostne pridelave in predelave hrane kaže tudi **velik eko-šolski vrt** ob osnovni šoli ter **urejene parcele za najem eko-vrtov** in izobraževalno-svetovalne dejavnosti s področja ekološke pridelave hrane za prebivalce Borovnice, ki nimajo lastnih površin za zelenjavne vrtove.

Ker je porast urbanega prebivalstva s seboj prinesel tudi povečano število živalskih hišnih ljubljencev, predvsem psov, je v bližini železniške postaje med Borovniščico in železniško progo urejen tudi **poligon za vadbo psov**. Z njim, koši za pasje iztrebke, ozaveščanjem in izobraževanjem lastnikov ter sankcioniranjem prostega gibanja psov v urbanem okolju je občina uspešno omejila negativen vpliv povečanja števila najboljših štirinožnih prijateljev.

Razvoj podeželja: KOTI IN BREG-PAKO

Podeželje v občini je dobro ohranjeno tako z vidika tipičnega vzorca strnjenih vaških naselij in tradicionalne mozaične kmetijske kulturne krajine kot tudi z vidika ohranjenih naravnih vrednot in biotske pestrosti. Poleg pridelave hrane in paše živine, drobnice in konjev omogoča tudi kakovostne in raznovrstne rekreacije in športne dejavnosti, tako na samem Ljubljanskem barju kot tudi v njegovem hribovitem zaledju. Tudi zaradi tega je občina privlačna ne le za izletnike temveč tudi za mlade družine in podjetnike, saj kombinacija atraktivnih in priročnih možnosti preživljanja prostega časa v neposredni bližini doma, zdravega in varnega okolja, kakovostnih izobraževalnih storitev, (samo)oskrbe s kakovostno lokalno hrano, trgovskih, gostinskih, poštnih in ostalih storitev skupaj s hitrim in udobnim dostopom (z vlakom) do prestolnice v kraj privlači mlade, izobražene in podjetne ljudi. Ljudi, ki cenijo visoko kakovost bivanja v pestrem in dobro ohranjenem naravnem okolju, kakovostne osnovne urbane storitve in velike možnosti pestrega preživljanja prostega časa v naravi in v okviru dejavnosti lokalnih športnih, kulturnih in umetniških društev.

Infrastruktura

Gospodinjstva v vseh vaseh so priključene na **občinski vodovod**. Vse več gospodinjstev v vaških naseljih je priključenih na **male in mikro sisteme daljinskega ogrevanja na lesno biomaso**, ki s toploto in toplo sanitarno vodo oskrbujejo od nekaj do nekaj deset hiš. Tudi zaradi tega se je predvsem v zimskem času **izboljšala kakovost zunanjega zraka**. Povsod na območju razpršene gradnje se odplake prečistijo v **malih čistilnih napravah**. Povsod je na voljo tudi **dostop do širokopasovnega interneta** in celotno območje občine je brez sivih lis pokrito tudi s signalom za mobilno telefonijo. Vse ceste v naseljih so **asfaltirane**, povezovalne ceste med naselji pa preplastene s kakovostno asfaltno prevleko in brez udarnih jam. Asfaltirana je tudi cesta do zaselkov Pristava in Lašče. Poskrbljeno je tudi za ustrezno **odvodnjavanje meteornih voda**. Ob regionalni cesti vse od konca naselja Pako do Borovnice poteka pločnik. Prav tako tudi med Borovnico koncem naselja Dol pri Borovnici. Iz naselij Brezovica pri Borovnici, Zabočevo, Niževce, Ohonica in Dražica pa lahko pešci in kolesarji do Borovnice pridejo po urejenih nasutih ali pohodnih lesenih **pohodniških poteh** ob Prušnici, Ohonici in Borovniščici. **Otroško igrišče** na Bregu je nadgrajeno z ustvarjalnimi igrali, manjše otroško igrišče pa je tudi v Brezovici pri Borovnici.

Turizem in rekreacija

Na borovniškem delu Ljubljanskega barja je z izgradnjo brvi za pešce, kolesarje in konjenike preko Borovniščice in dostopnih poti do nje prišlo do **povezane mreže pohodniško-kolesarsko-konjeniških poti** na obeh bregovih reke. Poti so tako kot druge glavne turistično-informativne poti **označene in nadgrajene s pametnimi aplikacijami**, ki omogočajo orientacijo in informiranje o naravnih vrednotah, kulturni dediščini, gostinski ponudbi, ponudbi turističnih in ekoloških kmetij ter prireditvah in dogodkih v občini s pomočjo pametnih telefonov. Po njih nekajkrat na leto potekajo rekreativne tekaške, pohodniške in kolesarske prireditve.

Poti na »mahu« so povezane tudi z **regionalno pohodniško-kolesarsko konjeniško povezavo ob Južni železnici**, ki v občini Borovnica poteka po opuščeni trasi železniške proge v vsej njeni dolžini, saj je bila vrzel na mestu porušenega mostu pred naseljem Pako (gledano iz smeri Ljubljane) premoščena z

leseno brvjo. Skupaj z ureditvijo celotne trase je bil saniran in **obnovljen** tudi **Paški most**, s čimer so bile preprečene tudi strukturne poškodbe zaradi neurejenega odvodnjavanja. Na trasi so **urejena počivališča** ter manjši prostor za prenočevanje, popotniki pa lahko obišejo tudi v celoti obnovljeno Čuvajnico 666, v kateri si je mogoče **virtualno ogledati progo, kot je bila nekoč** ter kratek dokumentarni film o Južni železnici v Sloveniji.

Kolesarji lahko nadaljujejo pot tudi proti Notranjski oz. Cerknici preko dobro označene **kolesarske povezave preko Kopitovega griča**, ki poteka po za ta namen izboljšani gozdni cesti.

Tudi za **gorske kolesarje** je v občini dobro poskrbljeno. Označene so poti preko Laz na Zavrh in od tam do Krimske jame, od koder se lahko tisti z dobrimi kolesi in kondicijo spustijo v Zabočevo ali pa nadaljujejo pot na Planino in se od tam po gozdni cesti spustijo v Borovnico.

Železniška postaja je izhodišče za nov turistični produkt, ki je nastal v sodelovanju med *Občino Borovnica, Turističnim društvom Borovnica, Tehniškim muzejem Slovenije, Slovenskimi železnicami in Turizmom Ljubljana*. Turisti, ki želijo **doživeti potovanje iz časov pred množično uporabo osebnega avtomobila**, se z (muzejskim) vlakom pripeljejo do Borovnice. Tu si lahko izposodijo kolesa – starodobnike ali pa se po ogledu Borovnice do Bistre, kjer si v TMS pod strokovnim vodstvom ogledajo prometni oddelek, po makadamskih barjanskih cestah odpeljejo bodisi s konjsko vprego bodisi s starodobnim avtobusom. Na poti si ogledajo tudi nasade borovnic, borovnice in izdelke iz borovnic pa lahko skupaj z medom, lokalno pridelanim sadjem ter prehranskimi izdelki preizkusijo v novi turistični atrakciji – **koliščarski kolibi**. Tu se seznanijo tudi z življenjem koliščarjev, posebnostmi in naravnimi vrednotami Ljubljanskega barja.

Soteska Pekel je še vedno glavna turistična atrakcija občine. Pred njo je urejen **prostor za avtodome, manjši kamping in glamping ter naravno kopališče**. Za obisk soteske si je mogoče izposoditi tudi pohodniško opremo, kar pride prav predvsem vse bolj številnim tujim turistom, ki sotesko spoznavajo tudi zaradi prizadevanj Turizma Ljubljana in barjanskih občin, da z zanimivimi lokalnimi zgodbami in turističnimi programi obiska Ljubljanskega barja in njegovega hribovitega zaledja podaljšajo bivanje turistov v slovenski prestolnici.

Pot skozi sotesko je prenovljena in tako lahko prehodna tudi za tiste, ki niso navajeni hoje po razgibanem in strmem terenu. Z vrha soteske je vodi dobro označena in vzdrževana pot tudi do Pokojišča, kjer si je mogoče po urejeni dostopni poti ogledati **arheološko restavrirane ostanke rimskega zapornega zidu** ter se preko informacijske table in spletnih aplikacij seznaniti z njegovim pomenom v času zatona Rimskega imperija. Ob cesti na Pokojišče je urejeno tudi nekaj parkirišč za tiste, ki želijo do te turistične atrakcije priti z avtom.

Na Planino, kjer je ob koncu tedna odprta manjša planinska koča, vodijo **tematske pohodniške poti** iz Borovnice, Zabočevega in Brega pri Borovnici. Ena od poti je posvečena literarnim ustvarjalcem iz Borovnice, druga jagodičevju, tretja pa zdravilnim zeliščem. Tudi Informacijske table ob teh poteh so nadgrajene s prikazi in informacijami za pametne telefone in računalnike.

Na osnovi **regionalnega gasilskega poligona pod Strmcem** je občina vse bolj poznana tudi med gasilci iz vse Slovenije, ki skupaj z gasilci iz Borovnice, Brezovice in Brega v sklopu poligona organizirajo tudi spoznavne, zabavne in druge prireditve. Med tednom pa je ploščad poligona namenjena tudi športnim dejavnostim.

Borovnica je privlačna tudi za **ljubitelje konj**. Polega Kraljeve domačije v Borovnici in konjeniškega centra Eohippus na Bregu pri Borovnici, ki sta obogatila in razširila svoj program, je zaradi mreže konjeniških poti občino spoznavati tudi na konju. Razvija se tudi dejavnost oskrbe konj za bogate ljubitelje konj, tudi iz drugih držav, ter posebej njim namenjeni turistični programi.

V okolici Borovnice je več **turističnih kmetij s specializirano visoko kakovostno ponudbo**. Ponujajo doživetja sobivanja s konji in drugimi domačimi živalmi, spoznavanje pridelave borovnic in drugega jagodičevja ter zeliščarstva, gorsko-kolesarsko spoznavanje Menišije, Krimskega pogorja in Ljubljanskega barja ter oskrbo in programe integracije in rehabilitacije oseb s posebnimi potrebami.

Kmetijstvo

Zaradi zamenjave in zaokroževanja kmetijskih parcel, celoletne proizvodnje v rastlinjakih, namakanja in uvajanja sodobnih tehnologij in postopkov ter povečanja obsega in pridelave na vrtovih proizvodnja zelenjave v občini **zagotavlja samooskrbo z večino vrtnin**. Velik del zelenjave je pridelana po načelih in standardih ekološkega kmetijstva ter se preko neposredne prodaje, ki jo organizira lokalna kooperative proizvajalcev in potrošnikov in preko lokalne tržnice proda v lokalnem okolju. Z njo se oskrbujejo tudi vrtec, šola in gostinski lokali v občini.

Zaradi povečanja nasadov, izboljšanja procesov pridelave, h katerim v veliki meri prispeva lokalni inštitut za pridelavo in predelavo borovnic ter pridelave v rastlinjakih, se je v primerjavi z letom 2016 bistveno povečala pridelava barjanskih borovnic. Kot posledica uspešno uveljavljene lastne blagovne znamke, znatnega deleža ekološke proizvodnje ter podaljšanja prodajne sezone zaradi skupne hladilnice, so se **prihodki od pridelave borovnic v primerjavi z letom 2016 podvojili**. Poleg povečane proizvodnje borovnic se je povečala tudi proizvodnje drugega jagodičevja, predvsem robid in malin. Borovnice iz Borovnice se uspešno tržijo po vsej državi, saj so sinonim za zdrav, okusen in lokalno pridelan sadež. K uspešni promociji pridelave in predelave borovnic v občini vsako leto veliko prispeva prireditev **Praznik borovnic**, ki je postala znana po vsej Sloveniji in je iz leta v leto bolj obiskana ter veliko prispeva k prepoznavnosti občine na turističnem zemljevidu Slovenije.

S ponovnim uvajanjem nekdanj opuščenih kultur kot je npr. konoplja, se je povečala raznovrstnost kolobarjenja, pestrost in inovativnost predelave in dohodki kmetov.

Prireja govejega mesa skoraj v celoti pokriva lokalne potrebe in tudi na tem področju se povečuje delež ekološke pridelave in predelave. Zaradi povečanega povpraševanja se je povečala tudi proizvodnja mesa drobnice. V občini pa je mogoče spet kupiti lokalno pridelano mleko.

Prihodki lastnikov gozdov so se povečali zaradi potreb po predelavi visokokakovostnega lesa v lesno-predelovalnih obratih v gospodarsko-poslovni coni Liko ter zaradi oskrbe sistemov daljinskega ogrevanja z lesno biomaso. Ker je večina malih sistemov daljinskega ogrevanja v solastništvu kmetov, ti s prodajo toplotne energije dosegajo večje prihodke od tistih, ki zgolj dobavljajo sekance.

Javni zavodi, društva in občinska uprava tudi **z lastnim zgledom promovirajo pridelavo, predelavo in nakup zdrave in okolju prijazne lokalne hrane in prehranskih izdelkov**.

Varstvo narave

V okolici Borovnice poleg številnih vrst ptic, metuljev, kačjih pastirjev in dvoživk še vedno lahko srečujemo divje zajce, srnjad, jelene in gamse, pa tudi možnosti srečanja z vidro, medvedom, volkom, risom in šakalom niso izključene.

Kljub izboljšani (samo)oskrbi, predvsem z zelenjavo in mesom, ter povečanem obsegu proizvodnje borovnic se je v občini ohranila in predvsem na Ljubljanskem barju **povečala biotska pestrost**. Trend upadanja biotske raznovrstnosti na Ljubljanskem barju se je preobrnil, ker je ob zaokrožanju in zamenjavi kmetijskih parcel na borovniškem delu Ljubljanskega barja prišlo do uspešnega dogovora z območno enoto *Zavoda za varstvo narave Republike Slovenije* in *Krajinskim parkom Ljubljansko barje* glede zamenjave manj donosnih in glede uporabe zaščitnih sredstev in gnojenja bolj intenzivnih kulturnih rastlin z manj intenzivnimi in bolj donosnimi. Prišlo je tudi do omejenega, a uspešnega omejevanja širjenja invazivnih tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst ter zaradi širjenja ekstenzivnih travnikov ob Ljubljanici ter režima pozne košnje ob zagotovljenih ustreznih nadomestilih za kmete.

Obiskovalci na konjih, peš in kolesih po zato **označenih, urejenih in vzdrževanih poteh, ki potekajo tako, da čim manj ogrožajo rastlinski in živalski svet**, odkrivajo in doživljajo borovniški del Ljubljanskega barja. Ne le zaradi njegove posebne lepote, temveč tudi zato, ker jim je s pomočjo sodobnih načinov in tehnologij predstavitve in interpretacije znano, da tam nekje še živijo med drugimi redkimi in ogroženimi vrstami ptic tudi črna štoklja, sloka, poljski škrjanec, travniški postavnež, repaljščica, prepelica, kosec in veliki škurh, da tam rastejo močvirski tulipan, močvirski meček, navadna močvirnica, navadni kukavičnik in druge za poplavne travnike značilne cvetlice, ki jih preletavajo močvirski cekinček, barjanski okarček, travniški postavnež in straniščni mravljinčar ter drugi za ta prostor značilni čudoviti metulji in več vrst kačjih pastirjev.

V sodelovanju s sosednjimi občinami, (predvsem občinama Brezovica in Vrhnika) in *Krajinskim parkom Ljubljansko barje* je vzpostavljena dobro obiskovana **krožna tematska učna pot**, ki vodi po trasi opuščene železniške proge med Borovnico in Prevaljami pod Sivčevim hribom in skozi naravni spomenik Goriški mah do *Tehniškega muzeja Slovenije* v Bistri.

Vlažne in poplavne površine v občini so ohranjene. Vzdrževalna dela na odvodnikih in mejicah potekajo od pozne jeseni do zgodnje pomladi.

V občini ni divjih odlagališč odpadkov. Ob vstopnih točkah na Ljubljansko barje so **urejena parkirišča**, informacijske in opozorilne table ter samočistilne ekološke **sanitarije**.